

каждого звена системы финансового контроля, порядок проведения контрольных мероприятий, обеспечить координацию деятельности контролирующих органов.

Совершенствование государственного финансового контроля в Республике Беларусь является сложным и многосторонним процессом, который необходимо проводить в комплексе с реформированием других направлений финансовой политики государства, что позволит достигнуть общего экономического роста в Республике Беларусь.

Д-Р РОБЕРТ ДМУХОВСКИ

Ольштинський університет

м. Ольштин, Польща

СУТНІСТЬ, ЗАДАЧІ ТА ОДЕРЖУВАЧІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кожна компанія складає чимало різних рапортів і звітів. Вони мають різну форму й найчастіше подаються у вигляді числових даних, що презентують результати господарської діяльності. Звіти різняться між собою оскільки стосуються різних питань. Тим не менше, всі звіти є дуже важливим джерелом інформації про компанію. Саме вони дозволяють систематизувати дані та проводити їх аналіз.

Фінансова звітність дуже часто піддається різного роду аналізу. Найпоширенішим видом аналізу показників фінансової звітності є так званий „Аналіз коефіцієнтів” (також відомий як фінансовий аналіз), який є частиною фундаментального аналізу і може бути джерелом інформації, яка дозволяє приймати правильні інвестиційні рішення. Завдяки цьому керівництво різних рівнів дізнається про причини змін у зовнішньому середовищі, наслідки господарської діяльності та про фактори, що порушують запланований хід економічних процесів і явищ, за які воно відповідає. Велике значення економічного аналізу в управлінні суб'єктами господарювання робить його високо позиціонованим серед функцій управління, що ідентифікує його як дійсно базову управлінську складову (Gabrusewicz 1995, с. 35).

Основою економічного аналізу є фінансовий аналіз, орієнтований на вивчення фінансового стану підприємства (Dybus, Kołosowska, Prewysz-Kwinto 2005, с. 9). Питання, що розглядаються в процесі фінансового аналізу, включають, насамперед: попередній та розгорнутий аналіз балансу, звіту про прибутки та збитки, звіту про рух грошових коштів, джерел доходу та напрямки їх розподілу, аналіз фінансових результатів і факторів, що їх формують, а також аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання для оцінки показників його фінансової ліквідності, заборгованості, прибутковості, операційної ефективності (Sierpińska, Jachna 2004, с. 15).

Множина даних, представлених у фінансовій звітності, значно перевищує кількість, необхідну для якісного проведення аналізу для потреб менеджерів та осіб, що приймають рішення. Однак не варто упускати жодну важливу інформацію, оскільки інтерпретація лише випадкової частини даних може призвести до висновків, що не відповідають дійсності (Rybicki 2003, с. 15).

Суть фінансового аналізу

Термін „фінансовий аналіз” можна зрозуміти по-різному. Це пов'язано з досить широким його застосуванням. На думку Т. С'юдєка, „фінансовий аналіз – це наукова дисципліна, яка завдяки сукупності методів, дозволяє проводити економічну діагностику суб'єктів господарювання” (Siudek 2004, с. 155).

З іншого боку, В. Габрусевич не визначає фінансовий аналіз як наукову дисципліну, а вважає його частиною економічного аналізу, що дозволяє оцінити ефективність діяльності

компанії та її фінансовий та майновий стан (Gabrusewicz 2007, с. 18).

Суть фінансового аналізу полягає якраз у взаємозалежності ефективності діяльності компанії з її фінансовим і майновим становищем. Коли ефективність зростає, фінансове становище компанії постійно покращується. З іншого боку, коли ефективність знижується, виникають фінансові проблеми.

В сучасних умовах фінансовий аналіз зосереджений на оцінці вартісних показників та їх інтерпретації, що надзвичайно важливо з позиції ефективності діяльності компанії та її ціни. Більше того, висновки робляться не лише з розрахункових показників, але й з якісних оцінок, таких як аналіз ринку.

Це необхідно й важливо для розробки стратегічних планів, оскільки досягнення компанії порівнюються з досягненнями зовнішнього середовища та його вимогами.

Фінансовий аналіз – це метод глибокого вивчення економічних явищ. Найважливішим завданням фінансового аналізу є виявлення та представлення причинно-наслідкових зв'язків між економічними явищами, а також визначення причин змін, які відбулися, та підготовка на цій основі стратегічних рішень щодо діяльності суб'єкта в майбутньому (Jachna, Sierpińska 2014, с. 12).

Таким чином, особливістю сучасного аналізу є те, що він стосується не тільки минулого, а й майбутнього, що робить його чудовим інструментом управління.

Фінансовий аналіз також можна розуміти не лише як інструмент управління, але і як документ, який був створений в результаті застосування методів дослідження і спрямований на розвиток економічної діагностики (Gabrusewicz 1992, с. 19).

Дослідження фінансового стану компанії дає можливість вибрати найбільш вигідні варіанти при прийнятті рішень, а також можливість швидкого реагування на відхилення реального стану справ від запланованого (Jachna, Sierpińska 2008, с. 76).

Використання цієї форми оцінки надає підприємцям певне відчуття безпеки, викликане здатністю швидко реагувати на сучасні мінливі умови. Сьогодні без аналізу ефективно та дієво управління компанією було б дуже ускладнене, а іноді навіть неможливе. Перш ніж приступати до аналізу економічних явищ, що відбуваються на підприємстві та в його середовищі, необхідно правильно визначити, що має бути предметом такого дослідження.

На думку Т. С'юдєка, предметом фінансового аналізу компанії є її господарська діяльність, основною метою якої є отримання прибутку (Bień 2011, с. 79). Насамперед, - це стосується аналізу балансу, джерел фінансування та оборотних коштів.

Фінансовий аналіз залежить від того, хто його проводить, яка його мета та якими інформаційними ресурсами він володіє. Важливо усвідомлювати, що аналіз може давати зовсім різні результати залежно від того, проводиться він підприємством для власних потреб, чи проводиться іншими суб'єктами. Беручи до уваги об'єкт і мету фінансового аналізу, його можна поділити на внутрішній та зовнішній.

Внутрішні дослідження корисні керівництву у процесі управління, тому результати повинні бути детальними й достовірними. У зовнішньому аналізі зацікавлене оточення, яке хоче дізнатись про діяльність даного підприємства.

У фінансовому аналізі виділяють наступні його види (сфери досліджень) (Siudek 2004, с. 156):

- тематичний,
- часовий (горизонтальний),
- структурний (вертикальний),
- пооб'єктний

Сьогодні фінансовий аналіз проводиться не тільки для вивчення минулої діяльності компанії та її історичної оцінки, але також для забезпечення можливості робити прогнози на майбутнє, спираючись на результати минулого (Gabrusewicz 2007, с. 23).

Зміна умов навколишнього середовища, збільшення вимог споживачів та зростання

конкуренції ускладнюють управління бізнес-підрозділами. Підприємці з метою максимізації ринкової вартості своєї компанії змушені аналізувати внутрішні та зовнішні економічні події, що відбуваються в ринковій економіці (Wuruch 2004, с. 5).

Такий аналіз полягає у дробленні досліджуваного явища на частини та ретельному вивченні кожної з них, щоб мати можливість повністю оцінити поведінку суб'єкта й зробити висновки, необхідні для подальших дій. Таким чином, у практичній площині економічний аналіз є одним із основних джерел інформації, необхідної для прийняття рішень на підприємстві.

З іншого боку – це наукова дисципліна, що займається пошуком та вимірюванням взаємозв'язків між економічними явищами та процесами за допомогою різних методів дослідження закономірностей щодо поведінки організаційних одиниць та їх реакції на вплив зовнішнього середовища.

Фінансовий аналіз – найдавніша галузь економічного аналізу в історії. Але першопочатково проводився лише аналіз балансу та звіту про прибутки та збитки.

Оцінка ситуації компанії була зосереджена лише на фінансових результатах. З часом були враховані й інші аспекти, такі як задоволеність працівників чи ресурси, які використовуються. Це призвело до міцного зв'язку обох частин економічного аналізу та їх взаємного впливу на зроблені висновки, завдяки чому отримана інформація стала більш надійною та достовірною.

Фінансовий аналіз на підприємстві, залежно від потреб, можна класифікувати різними способами. Цей поділ може залежати від різних факторів. Важливо, яка мета аналізу, хто його проводить і протягом якого періоду проводиться дослідження.

До важливих критеріїв поділу належать наступні елементи (Jachna, Sierpińska 2014, с.79):

- мета аналізу,
- час, якого стосується аналіз,
- прийняті методи дослідження,
- рівень деталізації,
- предмет аналізу.

Фінансовий аналіз можна розділити на три частини:

Ретроспективний аналіз (ex post; послідовний) стосується діяльності в минулому. Він зосереджений на дослідженні історичних результатів господарювання.

Такий аналіз має дві основні цілі – пізнавальну та для прийняття рішень. Дослідження проводиться, щоб з'ясувати, яка ситуація була в компанії в минулому, що дозволить робити висновки та приймати правильні й зважені рішення в майбутньому.

Натомість **поточний аналіз** спрямований на збір інформації про перебіг явищ у конкретний час та їх порівняння із запланованими показниками, а у випадку відхилень – інформування підрозділів, відповідальних за них для швидкої реакції та коригування. Поточний аналіз часто застосовується через оперативність отримання інформації, що полегшує управління підприємством.

Наступним видом фінансового аналізу є **перспективний аналіз** (ex ante), предметом якого є оцінка результатів діяльності для прогнозування їх значень і прийняття рішень у майбутньому. Він використовується при розробці економічних планів. Це дозволяє встановити та оцінити різні гіпотези щодо прийняття остаточного рішення.

Повна фінансова звітність складається з:

1. Баланс, що представляє стан майна та джерела його фінансування.
2. Звіт про прибутки та збитки, що відображає потоки формування доходів та витрат, надзвичайних прибутків та збитків та фінансових результатів.
3. Примітки, що містять додаткову інформацію та пояснення, а також вступ до фінансової звітності.

4. Звіт про рух грошових коштів, що відображає грошові потоки в операційній, інвестиційній та фінансовій сферах.

5. Звіт про зміни власного капіталу, що містить інформацію про зміни окремих складових власного капіталу за поточний та попередній фінансовий рік для суб'єктів господарювання, крім банків та страхових компаній (Sierpińska, Jachna 2007, с. 60)

Кожен суб'єкт господарювання готує перші три звіти, і лише підприємства, які зобов'язані здійснювати аудит фінансової звітності державним аудитором та публікувати його в Офіційному віснику Республіки Польща, готують звіт про рух грошових коштів і звіт про зміни у власному капіталі (Sierpińska, Jachna 2014, с. 50).

Фінансова звітність містить багато економічної інформації, повне розуміння та використання якої в процесі управління вимагає різноспрямованих взаємозв'язків та інтерпретації числових даних. Це призводить до розрахунку відповідних показників та їх порівняльної оцінки та, можливо, подальшого причинно-наслідкового аналізу. Фінансові конфіцієнти є зручним способом агрегування великих обсягів даних, що містяться у фінансовій звітності, та аналізу фінансового стану компанії. Хоча можна розрахувати багато показників, обговорюватимуться лише ті, які є основою для пояснення результатів діяльності компанії, її фінансової ліквідності, рівня заборгованості та прибутковості.

Всі такі дії називають коефіцієнтним аналізом, який розглядається як основний інструмент інтерпретації фінансової звітності. Це розширення початкового аналізу балансу, звіту про прибутки та збитки та звіту про рух грошових коштів. Фінансовий аналіз базується на встановленні взаємозв'язків між різними статтями балансу та звіту про прибутки й збитки та порівнянні їх із рівнями, які зазвичай вважаються бажаними або граничними, або з їх рівнем в інших компаніях даної галузі. Існує безліч наборів показників, за допомогою яких можна проаналізувати фінансовий стан компанії. Зазвичай їх групують за певними, подібними економічними ознаками, що використовуються для оцінки окремих сфер діяльності компанії. Найбільш типове рішення включає чотири набори показників (індикаторів) (Szyszko, Szczepański 2003, с. 336).

1. Показники ефективності.
2. Показники фінансової ліквідності.
3. Коефіцієнти, що характеризують заборгованість.
4. Показники рентабельності.

Представляючи спробу систематизувати фінансові показники, корисні в економічній практиці, слід підкреслити, що використання всіх вищенаведених показників в багатьох випадках не є необхідним. Залежно від специфіки підприємства та типу аналізу слід підбирати показники, що відповідають цілі дослідження, яка ставиться (Waśniewski 1997, с. 49).

Коефіцієнтний аналіз – це швидкий та ефективний метод оцінки економічних операцій та результатів діяльності компанії. Однак використання цього інструменту має бути належним чином збалансоване та доповнене іншими аналітичними інструментами.

Цілі фінансового аналізу

Цілі фінансового аналізу можуть бути різними. Залежно від мети та призначення, проводяться різні види фінансового аналізу. Різні суб'єкти цікавляться різними аспектами діяльності компанії. Наприклад, банки в першу чергу будуть зацікавлені в аналізі обслуговування корпоративного боргу, оскільки їх, перш за все, цікавить кредитоспроможність та її забезпечення.

Для акціонерів і потенційних інвесторів важливий, в основному, аналіз ринкової вартості акцій та власного капіталу, оскільки вони зацікавлені в прибутковості вкладеного капіталу. Постачальників та інших кредиторів цікавить виключно аналіз фінансової ліквідності та платоспроможності компанії, оскільки для них важливо здійснювати платежі вчасно.

Може проводитись аналіз для зовнішніх потреб (для потреб бухгалтерів, конкурентів і підрядників, з якими співпрацює компанія, банків тощо) та внутрішніх потреб підприємства

(для управління).

Зовнішній аналіз, як правило, менш точний і не виявляє всіх аспектів діяльності компанії.

Основною метою фінансового аналізу для управління підприємством є допомога керівництву в прийнятті рішень. Він повинен бути детальним, відкритим і максимально достовірно відображати фінансове становище підприємства. Фінансовий аналіз містить оцінку фінансового стану компанії, тобто діагностику, з подальшим прогнозом майбутнього її розвитку.

На основі фінансового аналізу можна визначити сильні й слабкі сторони компанії та повідомити керівництво про те, що слід вдосконалити, а що можна покращити у його фінансовому становищі. Керівництво повинно бути проінформованим щодо помилок, які були допущені, і яким чином, уникаючи їх та впроваджуючи вдосконалення в управлінні компанією, можна виправити або поліпшити фінансове становище й позиції компанії на ринку.

Таким чином, основною метою фінансового аналізу є вдосконалення діяльності компанії.

Одержувачі фінансової звітності

Одержувачі фінансової звітності дуже часто приймають інвестиційні рішення на основі її змісту. Банки можуть використовувати її для перевірки кредитоспроможності клієнта, а окремі інвестори можуть купувати акції компанії. Отже, фінансовий звіт повинен бути якісним і відповідати багатьом вимогам, які включають (Świdarska 2006, с. 8-12).

- релевантність (корисність) – фінансова звітність повинна містити інформацію, яка, якщо її не враховувати, може суттєво вплинути на рішення одержувачів. Це означає, що не може бути пропущена інформація в звіті, що стосується користувача, яка впливає на рішення, прийняті ним.

- достовірність – інформація, представлена у звіті, повинна бути неупередженою, об'єктивною та повною. Більше того, вона не має містити суттєвих помилок. Отже, під час складання звітності не повинно бути жодних маніпуляцій з даними, які можуть вплинути на імідж підприємства.

- зрозумілість – інформація, що міститься у фінансовій звітності, повинна бути зрозумілою для її користувачів. Однак це не стосується кожного одержувача звіту. Це правило поширюється на осіб, які вміють читати і аналізувати фінансові звіти. Це означає, що у фахівців не повинно виникнути проблем з інтерпретацією звіту.

- перевага змісту над формою – це правило застосовується щодо представлення фінансового стану підприємства відповідно з його економічним змістом. Звичайно, правова форма має бути збережена, але коли подія призводить до ситуації, в якій економічна реальність відрізняється від правової – це повинно бути представлено в звіті відповідно з її економічною сутністю.

- нейтралітет – інформація, представлена у звіті, не може бути упередженою, тобто вона не повинна впливати на рішення, що приймаються одержувачами звіту.

- повнота – на достовірність звіту впливає його повнота. Це означає, що він повинен містити всю корисну інформацію. Інформація, включена до фінансової звітності, може вважатися повною, якщо вона включає наслідки всіх подій, що відбулися у періоді, за який складалась звітність.

- принцип обачності – під час підготовки звіту слід бути дуже обережним в оцінці активів та пасивів. Вартість активів не повинна бути завищеною, а зобов'язання – заниженими. Крім того, як наслідок застосування принципу обачності, фінансовий результат буде занижений, а не завищений. Це пов'язано з тим, що доходи слід визнавати, коли вони реально визначені, а витрати слід визнавати, коли вони ймовірні.

- коректність відображення – вся інформація, що міститься у звіті, відповідно до цього принципу, повинна відображатись у фактах, які є об'єктивними та піддаються перевірці. Тому їх слід підтвердити відповідними бухгалтерськими документами.

- порівняльність – користувач фінансової звітності повинен мати можливість аналізувати інформацію, що міститься в ній. Тому, зміст, представлений у звіті, повинен бути порівняним з інформацією, представленою: у попередні періоди, в інших елементах звіту та, наприклад, іншими суб'єктами галузі. Окрім порівняльності часто зазначається, що звіт повинен бути неперервним.

Це означає, що суб'єкт господарювання не повинен вносити зміни в принципи підготовки фінансової звітності між періодами її складання. Відповідно до зазначеного принципу, кожен користувач звіту повинен мати можливість виявити будь-які зміни, які стосуються облікової політики, що застосовується даним суб'єктом господарювання. Крім того, будь-які зміни мають бути детально пояснені таким чином, щоб були відомі їх наслідки та причини.

Одержувачі та користувачі фінансової звітності

Фінансова звітність містить економічну інформацію, яка розкриває фінансовий стан суб'єкта господарювання та результати його діяльності. Ця інформація може зацікавити різну аудиторію, оскільки вона допомагає приймати певні економічні рішення. До користувачів фінансової звітності відносяться (Nowak 2005, с. 39-41):

- Інвестори – особи, що вкладають свій капітал в суб'єкти господарювання. В основному це акціонери та вкладники. Цю групу користувачів фінансової звітності цікавить інформація, яка може бути використана для оцінки інвестиційного ризику, досяжної норми прибутку та здатності підприємства виплачувати дивіденди.

- Кредитори – ця група користувачів фінансової звітності зацікавлена в перевірці здатності суб'єкта господарювання своєчасно погашати кредити з належними відсотками (тобто кредитоспроможністю). Отримана інформація допомагає кредиторам приймати рішення, що стосуються надання позики. До цієї групи одержувачів входять, насамперед, банки або інші фінансові установи, наприклад, лізингові компанії.

- Постачальники – ця група користувачів звітів надає бізнес-підрозділам повсякденні товари та послуги. Для цього дуже часто застосовуються умови відстрочки платежу, тобто комерційні кредити. Постачальники цікавляться фінансовим станом своїх покупців, оскільки він визначає, чи будуть погашені торгові зобов'язання впродовж встановленого терміну.

- Клієнти – деякі клієнти співпрацюють з постачальниками, підписуючи різні типи довгострокових контрактів. В економічній практиці буває так, що підприємства залежать від кількох або лише одного постачальника. Тому покупці зацікавлені у фінансовій звітності постачальників, оскільки вони можуть робити висновки про свою здатність продовжувати співпрацю у майбутньому.

- Урядові та державні установи – інформація, що міститься у фінансовій звітності, дозволяє владним установам регулювати діяльність суб'єктів господарювання. Ця діяльність є частиною управління економікою, яка пов'язана, серед іншого, з формуванням податкової політики та розподілом ресурсів. Крім того, відбувається збір статистичних даних з метою публікації значної кількості макроекономічних показників.

- Керівництво суб'єкта господарювання – інформація, що міститься у фінансовій звітності, допомагає керівництву підприємства приймати оптимальні рішення щодо його діяльності. Слід додати, що керівництво відповідає за підготовку та публікацію обов'язкової фінансової звітності.

- Суспільство – суб'єкти господарювання часто сприяють соціально-економічному розвитку регіону, в якому вони працюють. Більше того, місцеві громади дуже часто залежать від функціонування великих підприємств. Наприклад, банкрутство виробничих підприємств

може призвести до зростання безробіття в регіоні. З цієї причини місцеві громади можуть бути зацікавлені в інформації, опублікованій у фінансовій звітності (Tłaczala 2008, с. 22).

Відповідальність за підготовку фінансової звітності покладається на керівника суб'єкта господарювання, тобто відповідно до законодавства він має бути членом (або членами) правління або іншого органу управління. Ці питання детально розглянуті в п. 6 ст. 3 Закону про бухгалтерський облік.

Фінансова звітність повинна бути складена протягом 3 місяців з дати складання балансу, якою, як правило, є останній день календарного року, коли він співпадає з фінансовим роком. Потім звіт затверджується відповідним органом, зазначеним у договорі або статуті суб'єкта господарювання. Звіт повинен бути затверджений впродовж 6 місяців з дати складання балансу, після чого він має бути поданий до Національного судового реєстру (KRS) (Національний судовий реєстр) впродовж 15 днів та до податкової інспекції впродовж 10 днів. Варто наголосити, що слід звертати особливу увагу на терміни, оскільки вони можуть змінюватися, тому слід завжди перевіряти діючі на даний момент нормативні акти та / або звертатися за консультацією до фахівця.

Фактично, незважаючи на те, що керівник суб'єкта господарювання відповідає за підготовку фінансової звітності, звіт найчастіше складається іншими особами. Це може бути, наприклад, зовнішня бухгалтерська фірма суб'єкта господарювання або штатний бухгалтер. Однак слід пам'ятати, що відповідальність за фінансову звітність лежить на керівнику суб'єкта господарювання. Тому, якщо вона не буде належним чином підготовлена, наслідки санкції будуть застосовані саме до керівництва. До них, зокрема, відноється штраф або позбавлення волі строком до 2 років.

Більшість користувачів фінансової звітності є зовнішніми одержувачами, зацікавленими у фінансовій інформації для задоволення потреб суб'єктів господарювання, які діють в даному середовищі. Інвесторів цікавить величина ризику та норма прибутковості інвестицій. Така інформація допоможе їм вирішити, притримувати чи продавати інвестиції (Sierpińska, Jachna 1997).

Кредитори, навпаки, звертають увагу на реальні можливості погашення позик з відсотками. Постачальників цікавить тривалість очікування оплати та можливість подальшої співпраці.

Фінансовий аналіз застосовується залежно від потреб його одержувача, тому він:

- як складова частина фінансів підприємства допомагає зрозуміти принципи фінансового менеджменту та розвивати вміння застосовувати їх на практиці,
- як частина фундаментального аналізу, що використовується в процесі інвестування в акції компанії, є джерелом знань для інвесторів,
- як складова бізнес-плану використовується в бізнес-плануванні,
- як елемент внутрішньої інформаційної системи компанії, важливий у спілкуванні між власниками та керівництвом,
- як фінансовий документ допомагає у визначенні, а потім реалізації фінансової політики,
- як інструмент – корисний в оперативному стратегічному управлінні компанією та використовується для прийняття оперативних і стратегічних рішень.

Для проведення фінансового аналізу потрібні джерела інформації. Вони повинні бути надійними, точними та актуальними. Як правило, зовнішній вигляд та зміст документів, необхідних для фінансового аналізу, визначаються нормативними документами та вимогами законодавства з бухгалтерського обліку (Pomykalska, Pomykalski 2007).

Таким чином, фінансовий аналіз повинен бути основним інструментом системи моніторингу та внутрішнього контролю компанії. Тому, можна з упевненістю стверджувати, що в умовах ринкової економіки фінансовий аналіз набув особливого значення як інструмент,

що забезпечує інформацією, необхідною для належного управління підприємством.

Таким чином, швидка інтегральна оцінка фінансової ефективності компанії – одна з найважливіших умов раціонального управління. Це дає змогу скористатися можливостями розвитку та збільшення прибутку, які з'являються, а з іншого боку, дозволяє на ранньому етапі розкрити ймовірні загрози для майбутніх операцій, що уможливорює попередження, запобігання або пом'якшення їх наслідків. Застосування аналізу полягає, насамперед, у пошуку відповіді на запитання, чи здатне аналізоване підприємство продовжувати свою діяльність у майбутньому. Разом з тим, фінансовий аналіз слід розглядати як основний інструмент системи моніторингу та внутрішнього контролю компанії. Таким чином, можна з упевненістю стверджувати, що в умовах ринкової економіки фінансовий аналіз набув особливого значення як інструмент, що забезпечує інформацією, необхідною для належного управління підприємством.

Список використаних джерел

1. Bien W., 2011, *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa.
2. Dynus M., Kołosowska B., Prewysz-Kwinto P., 2005, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Toruń.
3. Gabrusewicz W., 1992, *Rozwój przedsiębiorstw przemysłowych i jego ocena w gospodarce rynkowej*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań, [za:] W. Gabrusewicz, Podstawy analizy...
4. Gabrusewicz W., 2007, *Podstawy analizy finansowej*, PWE, Warszawa.
5. Jachna T., Sierpińska M., 2014, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
6. Jachna T., Sierpińska M., 2008, *Ocena przedsiębiorstwa...*, Stępień K., Rentowność a wypłacalność przedsiębiorstw, Difin, Warszawa.
7. Nowak E., 2005, *Analiza sprawozdań finansowych*, Warszawa.
8. Pomykalska B., Pomykalski P. 2007, *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
9. Rybicki P., 2003, *Sprawozdanie finansowe źródłem informacji o firmie*, Warszawa.
10. Sierpińska M., Jachna T., 2007, *Metody podejmowania decyzji finansowych*, Warszawa.
11. Sierpińska M., Jachna T., 2004, *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Warszawa.
12. Siudek T., 2004, *Analiza finansowa podmiotów gospodarczych*, SGGW, Warszawa.
13. Szyszko L., Szczepański J., 2003, *Finanse przedsiębiorstwa*, Warszawa.
14. Świdorska G. K., 2006, *Sprawozdanie bez tajemnic. Rachunkowość finansowa w praktyce*, Warszawa.
15. Tłaczała A., 2008, *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*, Warszawa.
16. Waśniewski T., 1997, *Analiza finansowa w przedsiębiorstwie*, Warszawa.
17. Wypych M. [red.], 2004, *Finanse przedsiębiorstwa z elementami zarządzania i analizy*, ABSOLWENT, Łódź 2007, s. 24 i n. oraz W. Skoczylas, T. Waśniewski, *Teoria i praktyka analizy finansowej w przedsiębiorstwie*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa.